

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 8 november 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Straffrättsligt samarbete — Rambeslut 2008/909/RIF — Artikel 17 — Lag som reglerar verkställigheten av en påföljd — Tolkning av en nationell regel i den verkställande staten som föreskriver en nedsättning av fängelsestraffet på grund av arbete som den dömda personen har utfört under tiden vederbörande var frihetsberövad i den utfärdande staten — Rättsverkningar av rambeslut — Skyldighet att göra en konform tolkning”

I mål C-554/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sofiyski gradski sad (Stadsdomstolen i Sofia, Bulgarien) genom beslut av den 25 november 2014, som inkom till domstolen den 3 december 2014, kompletterat den 15 december 2014, i brottmålet mot

Atanas Ognyanov

ytterligare deltagare i rättegången:

Sofiyska gradska prokuratura,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice-ordföranden A. Tizzano, avdelningsordförandena R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, M. Berger (referent) samt domarna J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, C. Toader, M. Safjan, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin och F. Biltgen,

generaladvokat: Y. Bot

justitiesekreterare: handläggaren M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 12 januari 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Tysklands regering, genom T. Henze och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,
- Spaniens regering, genom A. Rubio González, i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom M. Bulterman och M. Gijzen, båda i egenskap av ombud,
- Österrikes regering, genom G. Eberhard, i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: bulgariska.

- Förenade kungarikets regering, genom D. Blundell och L. Barfoot, båda i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom R. Troosters, W. Bogensberger och V. Soloveytchik, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 3 maj 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 17.1 och 17.2 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottnålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen (EUT L 327, 2008, s. 27), i dess lydelse enligt rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009 (EUT L 81, 2009, s. 24) (nedan kallat rambeslut 2008/909).
- 2 Begäran har framställts i ett förfarande om erkännande av en brottnålsdom och om verkställigheten i Bulgarien av ett fängelsestraff som en dansk domstol ådömt Atanas Ognyanov.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

- 3 Från och med den 5 december 2011 har rambeslut 2008/909 för de flesta medlemsstater ersatt motsvarande bestämmelser i Europarådets konvention av den 21 mars 1983 om överförande av dömda personer och dess tilläggsprotokoll av den 18 december 1997.
- 4 Skäl 5 i rambeslut 2008/909 har följande lydelse:

”Processuella rättigheter i brottmål är avgörande för att säkerställa ömsesidigt förtroende bland medlemsstaterna i det rättsliga samarbetet. Förbindelserna mellan medlemsstaterna, vilka präglas av ett särskilt ömsesidigt förtroende för de övriga medlemsstaternas rättssystem, gör att den verkställande staten kan erkänna beslut som fattas av den utfärdande statens myndigheter. Man bör därför överväga att vidareutveckla det samarbete som föreskrivs i Europarådets instrument om verkställighet av domar i brottmål, särskilt när unionsmedborgare har blivit föremål för en brottnålsdom och dömts till fängelse eller annan frihetsberövande åtgärd i en annan medlemsstat. ...”

- 5 Artikel 3 i rambeslutet har rubriken ”Syfte och tillämpningsområde”. Följande föreskrivs i den artikeln:

”1. Syftet med detta rambeslut är att fastställa regler enligt vilka medlemsstaterna, för att underlätta en social återanpassning av den dömda personen, ska erkänna en dom och verkställa påföljden.

...

3. Detta rambeslut ska endast tillämpas på erkännande av domar och verkställighet av påföljder i den mening som avses i detta rambeslut. ...

...”

- 6 I artikel 8 i rambeslut 2008/909, med rubriken ”Erkännande av domen och verkställighet av påföljden”, föreskrivs följande:

”1. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska erkänna en dom som har översänts ... och omedelbart vidta alla nödvändiga åtgärder för verkställighet av påföljden, såvida inte denna myndighet beslutar att åberopa något av skälen för att vägra erkännande eller verkställighet enligt artikel 9.

2. Om påföljdens längd är oförenlig med den verkställande statens lagstiftning, får den behöriga myndigheten i den verkställande staten endast besluta att anpassa påföljden om påföljden överstiger det strängaste straff som föreskrivs för liknande brott enligt den nationella lagstiftningen. Den anpassade påföljden får inte understiga det strängaste straff som föreskrivs för liknande brott enligt den verkställande statens nationella lagstiftning.

3. Om påföljdens art är oförenlig med den verkställande statens lagstiftning, får den behöriga myndigheten i den verkställande staten anpassa påföljden till ett straff eller en åtgärd som i dess egen lagstiftning föreskrivs för liknande brott. Ett sådant straff eller en sådan åtgärd ska så nära som möjligt motsvara den påföljd som dömts ut i den utfärdande staten och påföljden får därför inte omvandlas till bötesstraff.

4. Den anpassade påföljden får inte i förhållande till sin art eller längd vara strängare än den påföljd som utdömts i den utfärdande staten.”

- 7 Artikel 10 i rambeslutet har rubriken ”Delvis erkännande och verkställighet”. Följande föreskrivs i artikelns första punkt:

”Om den behöriga myndigheten i den verkställande staten kan överväga att delvis erkänna domen och verkställa påföljden får den, innan den beslutar att helt vägra erkännande av domen och verkställighet av påföljden, samråda med den behöriga myndigheten i den utfärdande staten för att nå fram till en överenskommelse ...”

- 8 Artikel 13 i rambeslutet har följande lydelse:

”Den utfärdande staten får, så länge verkställigheten av påföljden i den verkställande staten inte har påbörjats, återkalla intyget från den staten och ska då uppge skälen till detta. Den verkställande staten ska efter det att intyget återkallats inte längre verkställa påföljden.”

- 9 Artikel 17 i rambeslut 2008/909 har rubriken ”Lag som reglerar verkställigheten”. I den artikeln föreskrivs följande:

”1. Verkställigheten av en påföljd ska regleras enligt lagen i den verkställande staten. Myndigheterna i den verkställande staten ska, om inte annat följer av punkterna 2 och 3, ha behörighet att besluta om genomförandet av verkställigheten och att fastställa alla åtgärder i samband därmed, inklusive grunderna för förtida eller villkorlig frigivning.

2. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska från den frihetsberövande påföljden dra av den tid som den dömda personen redan avtjänat som frihetsberövad i anledning av det brott som låg till grund för domen.

3. Den behöriga myndigheten i den verkställande staten ska på begäran underrätta den behöriga myndigheten i den utfärdande staten om tillämpliga bestämmelser om förtida eller villkorlig frigivning. Den utfärdande staten kan samtycka till att tillämpa sådana bestämmelser eller återkalla intyget.

4. Medlemsstaterna får fastställa att de vid beslut om förtida eller villkorlig frigivning får ta hänsyn till de bestämmelser i nationell lagstiftning som den utfärdande staten angivit enligt vilka personen är berättigad till [förtida eller] villkorlig frigivning vid en viss tidpunkt.”

- 10 Den dom som meddelas av den utfärdande staten och som sänds över till den verkställande staten ska åtföljas av ett intyg. I bilaga I till rambeslut 2008/909 återfinns ett standardformulär för intyget.
- 11 Punkt i.2 i standardformuläret avser "[u]ppgifter om påföljdens längd". Den utfärdande staten ska således tillhandahålla uppgifter om påföljdens totala längd i dagar (punkt i.2.1 i intyget), hela den period av den frihetsberövande påföljden som redan har avtjänats i samband med den påföljd för vilken domen meddelats, i dagar, (punkt i.2.2 i intyget) och det antal dagar som ska avräknas påföljdens sammanlagda varaktighet av andra skäl än de som anges i punkt 2.2 (punkt i.2.3 i intyget).

Bulgarisk rätt

- 12 Av beslutet om hänskjutande framgår att rambeslut 2008/909 ännu inte hade införlivats med bulgarisk rätt när begäran om förhandsavgörande framställdes.
- 13 I artikel 41.3 i Nakazatelen kodeks (strafflagen) föreskrivs följande:
- ”Den period som den dömda personen har arbetat ska beaktas vid nedsättningen av påföljden, där två arbetsdagar motsvarar frihetsberövande i tre dagar.”
- 14 Artikel 457 i Nakazatelno protsesualen kodeks (straffprocesslagen) (nedan kallad NPK) rör frågor om verkställigheten av påföljden inom ramen för överförande av dömda personer. Följande föreskrivs i punkterna 4–6 i den artikeln:
- ”4. Om den längsta frihetsberövande påföljden som föreskrivs i Republiken Bulgariens lag för det brott som begåtts understiger längden på påföljden som utdömts genom domen, ska domstolen sätta ned det utdömda straffet till denna längd. Om det i Republiken Bulgariens lag inte föreskrivs frihetsberövande påföljd för det brott som begåtts, ska domstolen fastställa en påföljd som i möjligaste mån motsvarar den påföljd som utdömts genom domen.
5. Häktningstid och strafftid som redan har avtjänats i den medlemsstat där domen har meddelats ska avräknas och – om påföljderna skiljer sig åt – beaktas vid fastställandet av påföljdens längd.
6. Ytterligare påföljder som utdömts genom domen ska verkställas om de föreskrivs i de motsvarande bestämmelserna i Republiken Bulgariens lagstiftning och om de inte har verkställts i den medlemsstat som meddelat domen.”
- 15 I enlighet med tolkningsdom nr 3/13 av den 12 november 2013 (nedan kallad tolkningsdomen) från Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen, Bulgarien) ska artikel 457.5 NPK, jämförd med artikel 41.3 i strafflagen, tolkas på så sätt att det samhällsarbete som den dömda bulgariska medborgaren som överförts har utfört i den stat som har meddelat påföljden beaktas av den behöriga myndigheten i den verkställande staten vid nedsättningen av påföljden. Detta sker genom att två arbetsdagar ska anses motsvara frihetsberövande i tre dagar, förutom om den stat som meddelat påföljden redan har satt ned densamma på motsvarande sätt.
- 16 Den hänskjutande domstolen har i sitt beslut om hänskjutande angett att den är bunden av tolkningsdomen.

- 17 Den har tillagt att varken lagen eller tolkningsdomen föreskriver någon skyldighet att informera den utfärdande staten eller inhämta den statens synpunkter eller samtycke till tillämpningen av en sådan straffnedsättning som behöriga bulgariska myndigheter tillämpar.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

- 18 I domen av den 28 november 2012 dömde Retten i Glostrup (Domstolen i Glostrup, Danmark) Atanas Ognyanov, som är bulgarisk medborgare, till fängelse i sammanlagt 15 år för mord och grov stöld.
- 19 Atanas Ognyanov satt först häktad i Danmark mellan den 10 januari och den 28 november 2012. Den 28 november 2012 vann den fällande domen mot honom laga kraft.
- 20 Mellan den 28 november 2012 och den 1 oktober 2013 avtjänade han en del av sitt fängelsestraff i Danmark. Den 1 oktober 2013 överfördes han sedan till bulgariska myndigheter.
- 21 Atanas Ognyanov arbetade under den tid han var frihetsberövad i Danmark, närmare bestämt mellan den 23 januari 2012 och den 30 september 2013.
- 22 Det framgår av beslutet om hänskjutande att danska myndigheter överförde Atanas Ognyanov till de bulgariska myndigheterna med stöd av rambeslut 2008/909. De danska myndigheterna begärde upplysningar av de bulgariska myndigheterna om den påföljd som de sistnämnda myndigheterna avsåg att verkställa och om de tillämpliga reglerna för förtida frigivning i Bulgarien. De danska myndigheterna angav även uttryckligen att den danska lagstiftningen inte gav möjlighet till en nedsättning av fängelsestraffet på grund av arbete som utförts under tiden som straffet avtjänades.
- 23 Sofiyska gradska prokuratura (den allmänna åklagarmyndigheten i staden Sofia, Bulgarien) väckte talan vid den hänskjutande domstolen enligt artikel 457 NPK vid ett i beslutet om hänskjutande icke angivet datum. Åklagarmyndigheten yrkade att domstolen skulle avgöra frågorna om verkställigheten av den danska domstolens dom mot Atanas Ognyanov.
- 24 Mot bakgrund av lösningen i tolkningsdomen undrar den hänskjutande domstolen om den måste beakta den tid som Atanas Ognyanov har arbetat i ett danskt fängelse när den fastställer den återstående strafftid som Atanas Ognyanov ska avtjäna. Atanas Ognyanov ska, om så är fallet, ha rätt till en nedsättning av strafftiden, inte med 1 år, 8 månader och 20 dagar, utan med 2 år, 6 månader och 24 dagar, vilket skulle göra det möjligt för honom att bli frigiven tidigare. Den hänskjutande domstolen tillägger att rambeslut 2008/909 inte föreskriver någon sådan straffnedsättning.
- 25 Den hänskjutande domstolen anger i sitt beslut skälen till varför den anser att bulgarisk rätt inte är förenlig med de relevanta bestämmelserna i rambeslut 2008/909.
- 26 Den hänskjutande domstolen bedömer nämligen att de behöriga myndigheterna i den verkställande staten enligt artikel 17.1 i rambeslut 2008/909 får besluta hur verkställigheten av en frihetsberövande påföljd "ska" genomföras, men får inte göra en ny rättslig bedömning av den påföljd som redan verkställts i den utfärdande staten. Den hänskjutande domstolen menar därför att de behöriga myndigheterna i den verkställande staten inte kan sätta ned den påföljd som återstår att avtjänas på grund av arbete som den dömda personen har utfört i ett fängelse i den utfärdande staten.
- 27 Den hänskjutande domstolen bedömer vidare att artikel 17.2 i rambeslut 2008/909 föreskriver en skyldighet för den verkställande staten att från den frihetsberövande påföljden avräkna hela den tid som den dömda personen redan hade avtjänat i den utfärdande staten till dess att vederbörande överfördes. Den domstolen menar också att syftet med att medge full avräkning inte kan uppfyllas om den tid som de behöriga myndigheterna i den verkställande staten avräknar är kortare eller längre än

den påföljd som har avtjänats i enlighet med lagstiftningen i den utfärdande staten. Enligt den hänskjutande domstolen skulle en avräkning med längre tid än den tid som personen i fråga faktiskt har varit frihetsberövad således strida mot den bestämmelsen.

28 Den hänskjutande domstolen menar vidare att det är uppenbart att de två andra bestämmelserna i rambeslut 2008/909 som gör det möjligt att sätta ned påföljden, det vill säga artiklarna 8.2 och 10.1 i beslutet, inte är tillämpliga i det mål den har att pröva.

29 Mot denna bakgrund beslutade Sofiyski gradski sad (Stadsdomstolen i Sofia) att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till domstolen:

”1) Utgör bestämmelserna i rambeslut 2008/909 hinder för att den verkställande staten under överförandeförfarandet sätter ned tiden för det fängelsestraff som utdömts av den utfärdande staten på grund av arbete som utförts under den tid som straffet avtjänades i den utfärdande staten på följande sätt:

- a) Straffet sätts ned med tillämpning av den verkställande statens lagstiftning om verkställighet av påföljd i enlighet med artikel 17.1 i rambeslut 2008/909. Är det i sådant fall enligt den bestämmelsen möjligt att tillämpa den verkställande statens lagstiftning om verkställighet av påföljd redan i överförandeskedet på omständigheter som inträffade under den tid den dömda personen omfattades av den utfärdande statens jurisdiktion (nämligen arbete som utförts i fängelse i den utfärdande staten)?
- b) Straffet sätts ned på grund av en avräkning som gjorts i enlighet med artikel 17.2 i rambeslut 2008/909. Kan i sådant fall enligt den bestämmelsen en avräkning ske med längre tid än den tid för frihetsberövande som bestämts i enlighet med den utfärdande statens lagstiftning, där den verkställande statens lagstiftning tillämpas och det därigenom görs en ny bedömning av omständigheter som inträffade i den utfärdande staten (nämligen arbete som utförts i fängelse i den utfärdande staten)?

2) För det fall dessa eller andra bestämmelser i rambeslut 2008/909 är tillämpliga på en nedsättning av straffet i fråga, ska den utfärdande staten underrättas om den uttryckligen har begärt detta och ska överförandet avbrytas om den sistnämnda staten motsätter sig en sådan nedsättning? För det fall det finns en upplysningsplikt, vilken typ av upplysningar avses: generella och abstrakta upplysningar om tillämplig rätt, eller ska den avse den faktiska nedsättningen som domstolen ska medge den dömda personen?

3) För det fall domstolen finner att artikel 17.1 och 17.2 i rambeslut 2008/909 utgör hinder för att den verkställande staten sätter ned straffet med stöd av sin nationella lagstiftning (på grund av arbete som utförts i den utfärdande staten), är den nationella domstolens beslut att likväl tillämpa sin nationella lagstiftning, på grund av att den är mildare än artikel 17 i rambeslutet, förenlig med unionsrätten?”

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

30 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 17.1 och 17.2 i rambeslut 2008/909 ska tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse som tolkas på ett sådant sätt att den tillåter att den verkställande staten medger en nedsättning av den dömda personens påföljd på grund av arbete som personen har utfört under den tid vederbörande var frihetsberövad i den utfärdande staten, trots att den utfärdande statens behöriga myndigheter inte har medgett en sådan nedsättning med stöd av lagstiftningen i den staten.

- 31 För att kunna besvara den första frågan ska det erinras om att enligt domstolens fasta praxis ska inte bara lydelsen beaktas vid tolkningen av en unionsbestämmelse, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (dom av den 16 juli 2015, Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 35).
- 32 Vad gäller ordalydelsen i artikel 17.1 och 17.2 i rambeslut 2008/909 är det visserligen så, att punkt 1 i den artikeln föreskriver att "[v]erkställigheten av en påföljd ska regleras enligt lagen i den verkställande staten". Såsom generaladvokaten har angett i punkt 63 i sitt förslag till avgörande, preciseras emellertid inte om punkten avser påföljdens verkställande från tidpunkten då den utfärdande staten meddelar domen eller enbart från tidpunkten då den dömda personen överförs till den verkställande staten.
- 33 Vad gäller artikel 17.2 i rambeslut 2008/909 föreskrivs i den att "[d]en behöriga myndigheten i den verkställande staten ska från den frihetsberövande påföljden dra av den tid som den dömda personen redan avtjänat som frihetsberövad i anledning av det brott som låg till grund för domen". Av bestämmelsen, som utgår från att den dömda personen kan avtjäna en del av påföljden i den utfärdande staten före överföringen, är det inte möjligt att utläsa om den verkställande staten vid straffnedsättning kan beakta arbete som den dömda personen har utfört under den tid vederbörande var frihetsberövad i den utfärdande staten.
- 34 Det är därför nödvändigt att ta hänsyn till sammanhanget i artikel 17 i rambeslut 2008/909. Artikeln återfinns i kapitel II, som har rubriken "Erkännande av domar och verkställighet av påföljder". Kapitlet, som består av artiklarna 4–25, anger en rad principer enligt en kronologisk ordning.
- 35 I likhet med vad generaladvokaten har angett i punkt 100 i sitt förslag till avgörande, fastställer för det första artiklarna 4–14 i rambeslut 2008/909 de bestämmelser som medlemsstaterna ska tillämpa för att genomföra överförandet av den dömda personen. I artiklarna 4–6 i rambeslutet anges således först villkoren för översändande av domen och intyget till den verkställande staten. I artiklarna 7–14 i rambeslutet fastställs därefter de principer som är tillämpliga på beslut om erkännande av domen och på beslut om verkställighet av påföljden.
- 36 Särskilt införs i artikel 8 i rambeslutet strikta krav för den anpassning som utförs av den verkställande statens behöriga myndighet av den utdömda påföljden i den utfärdande staten. Dessa krav utgör således de enda undantagen från nämnda myndighets principiella skyldighet att erkänna den dom som har översänts till den och att verkställa påföljden, som avseende dess längd och art ska motsvara den som anges i den utfärdande statens dom.
- 37 Vidare framgår det av artikel 13 i rambeslut 2008/909 att den utfärdande staten behåller sin behörighet att verkställa en påföljd så länge "verkställigheten av påföljden i den verkställande staten inte har påbörjats".
- 38 För det andra fastställs i artikel 15 i rambeslut 2008/909 de villkor som är tillämpliga på överförandet av den dömda personen och artikel 16 i rambeslutet avser särskilda bestämmelser vid transitering genom en annan medlemsstats territorium av den dömda personen.
- 39 Artikel 17 i rambeslut 2008/909 utgör fortsättningen på de bestämmelser som föregår den i det att den fastställer de principer som är tillämpliga på verkställigheten av påföljden när den dömda personen har överförts till behörig myndighet i den verkställande staten.
- 40 Härav följer att artikel 17 i rambeslut 2008/909 ska tolkas så, att endast lagstiftningen i den utfärdande staten är tillämplig, även i fråga om en eventuell nedsättning av påföljden, på den del av påföljden som den berörda personen hade avtjänat i den utfärdande staten innan han eller hon överfördes till den verkställande staten. Den verkställande statens lagstiftning tillämpas endast på den del av påföljden som den dömda personen har kvar att avtjäna efter det att han eller hon överförs till den verkställande staten.

- 41 En sådan tolkning framgår även av den förlaga till intyg som finns intagen i bilaga I till rambeslut 2008/909.
- 42 Förlagan till intyg utgör ett standardformulär som den utfärdade statens behöriga myndighet ska fylla i och sedan översända tillsammans med domen till behörig myndighet i den verkställande staten. I enlighet med artikel 8.1 i rambeslut 2008/909 ska den behöriga myndigheten i den verkställande staten erkänna domen med stöd av de uppgifter som den behöriga myndigheten i den utfärdande staten har angett i intyget.
- 43 Det följer av punkt i.2.2 i standardintyget om de uppgifter som ska lämnas om längden på påföljden, att den utfärdande staten ska ange hela den period av den frihetsberövande påföljden som redan har avtjänats i samband med den påföljd för vilken domen meddelats, i dagar. I punkt i.2.3 i standardintyget ska den utfärdande staten ange det antal dagar som ska avräknas påföljdens sammanlagda varaktighet av andra skäl än de som anges i punkt i.2.2 i standardintyget. Det finns även en icke uttömmande förteckning över dessa ”andra skäl” i punkt i.2.3 i standardintyget, bland vilka återfinns nåd som redan har beviljats avseende påföljden. Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 116 i sitt förslag till avgörande, gör punkt i.2.3 det möjligt för den utfärdande staten att lämna kompletterande uppgifter när särskilda omständigheter, såsom exempelvis arbete som den dömda personen utfört som frihetsberövad, redan har medfört en nedsättning av påföljden.
- 44 Mot bakgrund av det ovan angivna ankommer det på den utfärdande staten att, innan domen erkänns av den verkställande staten och den dömda personen överförs dit, bestämma den nedsättning av påföljden som hänför sig till den tid som den dömda personen varit frihetsberövad i den staten. Endast den utfärdande staten är behörig att sätta ned påföljden för arbete som utförts före överföringen och, i förekommande fall, att upplysa den verkställande staten om denna nedsättning i det intyg som avses i artikel 4 i rambeslut 2008/909. Således kan den verkställande staten inte retroaktivt tillämpa sin egen lagstiftning om verkställighet av påföljder – i synnerhet lagstiftning om nedsättning av påföljder – i stället för den utfärdande statens lagstiftning vad avser den del av påföljden som den berörda personen redan avtjänat i den utfärdande staten.
- 45 Det framgår av handlingarna i målet att när Atanas Ognyanov överfördes till behöriga bulgariska myndigheter hade de danska myndigheterna uttryckligen angett att dansk rätt inte medgav nedsättning av den frihetsberövande påföljden på grund av arbete som den dömda personen utfört när han eller hon var frihetsberövad. Härav följer att en myndighet i den verkställande staten som är behörig i fråga om verkställighet av påföljden, såsom den hänskjutande domstolen, inte får medge en nedsättning av påföljden som hänför sig till den del av påföljden som den dömda personen redan har avtjänat i den utfärdande staten, medan myndigheterna i den utfärdande staten däremot inte har medgett en sådan nedsättning av påföljden med stöd av lagstiftningen i den staten.
- 46 En motsatt tolkning riskerar att äventyra de mål som eftersträvas med rambeslut 2008/909. Bland dessa mål återfinns iakttagandet av principen om ömsesidigt erkännande, som enligt skäl 1 i rambeslutet jämförd med artikel 82.1 FEUF utgör ”hörnstenen” i det straffrättsliga samarbetet inom Europeiska unionen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 april 2016, Aranyosi och Căldăraru, C-404/15 och C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 79).
- 47 I detta hänseende understryks det i skäl 5 i rambeslut 2008/909 att samarbetet bygger på ett särskilt ömsesidigt förtroende bland medlemsstaterna för de övriga medlemsstaternas rättssystem.
- 48 Det kan dock konstateras att om en nationell domstol i den verkställande staten, efter att ha erkänt den fällande domen från en domstol i den utfärdande staten och efter att den dömda personen har överförts till myndigheterna i den verkställande staten, beviljade en nedsättning – i enlighet med lagstiftningen i den staten – som hänför sig till den del av påföljden som den dömda personen redan

har avtjänat i den utfärdande staten, medan de behöriga myndigheterna i den utfärdande staten däremot inte har medgett en sådan nedsättning med stöd av lagstiftningen i den staten, skulle detta äventyra medlemsstaternas särskilda ömsesidiga förtroende för de övriga medlemsstaternas rättssystem.

- 49 I ett sådant fall skulle nämligen den nationella domstolen i den verkställande staten retroaktivt tillämpa sin nationella rätt på den del av påföljden som avtjänats inom den utfärdande statens territoriella jurisdiktionsområde. Den domstolen skulle således göra en omprövning av den tid som den dömda personen varit frihetsberövad i den utfärdande staten, vilket skulle strida mot principen om ömsesidigt erkännande.
- 50 Vidare följer det av artikel 3.1 i rambeslut 2008/909 att erkännandet av domen och verkställigheten av påföljden av en annan medlemsstat än den där domen har meddelats syftar till att underlätta en social återanpassning av den dömda personen. Ett åsidosättande av principen om ömsesidigt erkännande skulle även äventyra det syftet.
- 51 Mot bakgrund av det ovan angivna ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 17.1 och 17.2 i rambeslut 2008/909 ska tolkas så, att den utgör hinder mot en nationell bestämmelse som tolkas på ett sådant sätt att den tillåter att den verkställande staten medger en nedsättning av den dömda personens påföljd på grund av arbete som personen har utfört under den tid vederbörande var frihetsberövad i den utfärdande staten, trots att den utfärdande statens behöriga myndigheter inte har medgett en sådan nedsättning med stöd av lagstiftningen i den staten.

Den andra frågan

- 52 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida den verkställande staten – för det fall artikel 17 i rambeslut 2008/909 tillåter att den behöriga myndigheten i den verkställande staten medger en nedsättning av påföljden, som den som är i fråga i det nationella målet, avseende den del av påföljden som den dömda personen redan har avtjänat i den utfärdande staten – är skyldig att upplysa den utfärdande staten, som uttryckligen har begärt detta, om nedsättningen. För det fall frågan besvaras jakande, undrar den hänskjutande domstolen vilka upplysningar som då behöver lämnas.
- 53 Med hänsyn till svaret på den första frågan saknas det anledning att pröva den andra tolkningsfrågan.

Den tredje frågan

- 54 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida unionsrätten ska tolkas på så sätt att den utgör hinder för att en nationell domstol tillämpar en nationell regel, såsom den i det nationella målet, trots att den strider mot artikel 17.1 och 17.2 i rambeslut 2008/909, på den grunden att den nationella regeln är mildare än nämnda unionsrättsliga bestämmelse.
- 55 Det ska inledningsvis understrykas att den hänskjutande domstolens hänvisning till principen om retroaktiv tillämpning av mildare strafflagstiftning bygger på utgångspunkten att bulgarisk rätt – i synnerhet reglerna om nedsättning av påföljd – ska tillämpas även på den tid som Atanas Ognyanov var frihetsberövad i Danmark, innan han överfördes till Bulgarien. Såsom framgår av svaret på den första frågan är en sådan utgångspunkt emellertid felaktig.
- 56 Efter detta klagörande ska det även påpekas att rambeslut 2008/909 saknar direkt effekt, till skillnad från vad den hänskjutande domstolen och Europeiska kommissionen tycks ha gjort gällande. Rambeslutet antogs nämligen med stöd av unionens tidigare tredje pelare, närmare bestämt med stöd

av artikel 34.2 b EU. I den bestämmelsen föreskrivs dels att rambeslut ska vara bindande för medlemsstaterna när det gäller de resultat som ska uppnås men ska överlåta åt de nationella myndigheterna att bestämma form och tillvägagångssätt, dels att rambesluten inte ska ha direkt effekt.

- 57 Enligt artikel 9 i protokollet (nr 36) om övergångsbestämmelser som bifogats fördragen ska rättsverkningarna av de akter som unionens institutioner, organ och byråer antar på grundval av fördraget om Europeiska unionen före ikraftträdandet av Lissabonfördraget bestå, så länge dessa akter inte upphävs, ogiltigförklaras eller ändras genom tillämpning av fördragen. Eftersom rambeslut 2008/909 inte har upphävts, ogiltigförklarats eller ändrats fortsätter det således att ha rättsverkningar i enlighet med artikel 34.2 b EU.
- 58 Även om rambeslut enligt artikel 34.2 b EU inte kan ha direkt effekt, medför enligt fast praxis deras tvingande karaktär en skyldighet för nationella myndigheter, och i synnerhet nationella domstolar, att göra en konform tolkning av nationell rätt (se dom av den 5 september 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkterna 53 och där angiven rättspraxis).
- 59 De nationella domstolarna är vid tillämpningen av nationell rätt skyldiga att i den utsträckning det är möjligt tolka denna mot bakgrund av rambeslutets ordalydelse och syfte så att det resultat som avses i beslutet uppnås. Denna skyldighet att göra en konform tolkning av nationell rätt följer av EUF-fördragets systematik, eftersom den gör det möjligt för de nationella domstolarna att inom ramen för sin behörighet säkerställa att unionsrätten ges full verkan när de avgör tvister som anhängiggjorts vid dem (se dom av den 5 september 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 54 och där angiven rättspraxis).
- 60 Dessutom framgår det av beslutet om hänskjutande att rambeslut 2008/909 ännu inte hade införlivats med bulgarisk rätt när begäran om förhandsavgörande framställdes, trots att det i enlighet med artikel 29 i rambeslutet skulle ha införlivats före den 5 december 2011.
- 61 Den hänskjutande domstolen är skyldig att iaktta principen om konform tolkning från det att fristen för att införliva rambeslutet har löpt ut (se, analogt, dom av den 4 juli 2006, Adeneler m.fl., C-212/04, EU:C:2006:443, punkterna 115 och 124).
- 62 Det ska emellertid erinras om att principen om konform tolkning har vissa begränsningar.
- 63 En nationell domstols skyldighet att beakta ett rambesluts innehåll vid tolkningen och tillämpningen av relevanta bestämmelser i nationell rätt begränsas således av allmänna rättsprinciper, särskilt principerna om rättssäkerhet och om förbud mot retroaktiv tillämpning (se dom av den 16 juni 2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 44, och dom av den 5 september 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 55).
- 64 Dessa principer utgör särskilt hinder för att nämnda skyldighet – på grundval av ett rambeslut och utan hänsyn till en lag som antagits för dess genomförande – kan medföra att det straffrättsliga ansvaret för dem som bryter mot bestämmelserna i detta beslut fastställs eller skärps (se dom av den 16 juni 2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 45).
- 65 I förevarande fall skulle skyldigheten att göra en konform tolkning emellertid innebära att Atanas Ognyanov inte enligt bulgarisk rätt kan få en påföljdsnedsättning på grund av arbete som han utfört när han var frihetsberövad i Danmark. Att medge en sådan nedsättning omfattas nämligen av den sistnämnda medlemsstatens exklusiva behörighet. Nämnda skyldighet skulle däremot inte medföra att det straffrättsliga ansvaret för Atanas Ognyanov fastställs eller skärps, eller att den längd på påföljden som följer av den fällande dom som Retten i Glostrup (Domstolen i Glostrup) meddelade den 28 november 2012 ändras till hans nackdel.

- 66 Skyldigheten att göra en konform tolkning upphör att gälla även när nationell rätt inte kan tillämpas på ett sådant sätt att den leder till ett resultat som är förenligt med det resultat som eftersträvas med rambeslutet. Principen om konform tolkning kan med andra ord inte tjäna som grund för att nationell rätt tolkas *contra legem*. Denna princip kräver i stället att den nationella domstolen i förekommande fall beaktar hela den nationella rätten för att bedöma i vilken mån den kan tillämpas utan att det leder till ett resultat som strider mot det som eftersträvas med rambeslutet (se dom av den 16 juni 2005, Pupino, C-105/03, EU:C:2005:386, punkt 47, och dom av den 5 september 2012, Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkterna 55 och 56).
- 67 Det ska härvidlag preciseras att skyldigheten att göra en konform tolkning omfattar skyldigheten för nationella domstolar, inbegripet de som dömer i sista instans, att, i förekommande fall, ändra fast rättspraxis om denna grundas på en tolkning av nationell rätt som är oförenlig med ett rambesluts syfte (se, analogt, dom av den 19 april 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 33, och dom av den 5 juli 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 35).
- 68 Det framgår av de handlingar som getts in till domstolen att den nu aktuella nationella regeln, enligt vilken samhällsarbete som utförts i den utfärdande staten av en bulgarisk dömd person som har överförs ska beaktas av behörig myndighet i den verkställande staten vid en nedsättning av påföljden, följer av den tolkning av artikel 457.5 NPK, jämförd med artikel 41.3 i strafflagen, som Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen) har gjort i sin tolkningsdom.
- 69 Den hänskjutande domstolen kan således inte, i det nationella målet, anses ha fog för bedömningen att den inte kan tolka den aktuella nationella regeln konformt med unionsrätten enbart av det skälet att Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen) har tolkat bestämmelsen på ett sätt som inte är förenligt med unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 19 april 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, punkt 34).
- 70 Mot denna bakgrund ankommer det på den hänskjutande domstolen att säkerställa att rambeslut 2008/909 ges full verkan genom att, med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa den tolkning som gjorts av Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen), eftersom tolkningen inte är förenlig med unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 5 juli 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punkt 36).
- 71 Mot bakgrund av det ovan angivna ska den tredje frågan besvaras enligt följande. Unionsrätten ska tolkas på så sätt att en nationell domstol är skyldig att beakta samtliga regler i nationell rätt och i möjligaste mån tolka dessa i enlighet med rambeslut 2008/909, så att det resultat som avses i beslutet uppnås, genom att, med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa den tolkning som har gjorts av den nationella domstolen som dömer i sista instans, om den tolkningen inte är förenlig med unionsrätten.

Rättegångskostnader

- 72 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

- 1) **Artikel 17.1 och 17.2 i rådets rambeslut 2008/909/RIF av den 27 november 2008 om tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande på brottmålsdomar avseende fängelse eller andra frihetsberövande åtgärder i syfte att verkställa dessa inom Europeiska unionen, i dess lydelse enligt rådets rambeslut 2009/299/RIF av den 26 februari 2009 ska tolkas så, att**

den utgör hinder mot en nationell bestämmelse som tolkas på ett sådant sätt att den tillåter att den verkställande staten medger en nedsättning av den dömda personens påföljd på grund av arbete som personen har utfört under den tid vederbörande var frihetsberövad i den utfärdande staten, trots att den utfärdande statens behöriga myndigheter inte har medgett en sådan nedsättning med stöd av lagstiftningen i den staten.

- 2) Unionsrätten ska tolkas på så sätt att en nationell domstol är skyldig att beakta samtliga regler i nationell rätt och i möjligaste mån tolka dessa i enlighet med rambeslut 2008/909, så att det resultat som avses i beslutet uppnås, genom att, med stöd av sin egen behörighet, om det behövs, underlåta att tillämpa den tolkning som har gjorts av den nationella domstolen som dömer i sista instans, om den tolkningen inte är förenlig med unionsrätten.

Underskrifter